

Szakmai beszámoló a Nyitott Levéltárak 2025/2026 programsorozatról

NKA azonosító: NKA 505108/01949

A Magyar Levéltárosok Egyesülete 2025-ben tizenkettedik alkalommal hirdette meg a Nyitott Levéltárak programsorozatát: ennek célja a levéltárak és a levéltári munka bemutatása és népszerűsítése a nagyközönséggel.

A Nyitott Levéltárak programsorozat célja – a korábbi évekhez hasonlóan – ebben az évadban is az volt, hogy hozzájáruljon a nemzeti örökség egyedi és pótolhatatlan részét képező levéltári anyag hasznosulásához, ismertebbé tegye a maradandó értékű iratok felhasználásának módjait, lehetőségeit, valamint a levéltári feladatok és munkavégzés mibenlétét. Szerettük volna elősegíteni az állampolgári tudatosságot, a kulturális és történeti ismeretek bővítését, valamint a jogérvényesítés készségének erősödését. Koncentrált, médiafigyelmet felkeltő programok segítségével, valamint központilag koordinált PR, reklám és marketing tevékenységgel kívántuk növelni a levéltári szakma társadalmi elismertségét és érdekérvényesítő képességét. A programsorozat a levéltárak eddigi programstruktúrájára épült, ugyanakkor központi koordinációval kívánta elősegíteni az intézmények nagyobb látogatottságát és hatékonyabb médiajelenlétét.

Jelen beszámoló az egyes eseményeket három csoportra osztva mutatja be: az első részben a szakmai napok, konferenciák, a második részben a levéltár-pedagógiai foglalkozások, a harmadik részben pedig a díjátadók kerülnek bemutatásra, időrendi sorrendben.

SZAKMAI NAPOK, KONFERENCIÁK

Regionális Levéltári Nap 2025

Helyszín: MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Levéltára, Miskolc–Egyetemváros

Időpont: 2025. október 15., 10:00

A Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád Vármegyei Levéltára az MTA Miskolci Területi Bizottságával együttműködésben 2025-ben regionális levéltári napot és tudományos konferenciát szervezett. A rendezvény középpontjában a helytörténeti kutatások, valamint a három vármegye történetének feltárását és bemutatását szolgáló legújabb szakmai eredmények álltak.

A konferencia célja az volt, hogy fórumot teremtsen a levéltári szakemberek, kutatók és a helytörténet iránt érdeklődő közönség számára, elősegítve a térség múltjának tudományos igényű bemutatását és a szakmai tapasztalatcserét. A program egyben lehetőséget biztosított arra is, hogy a részt vevő intézmények bemutassák aktuális kutatásaikat, szakmai eredményeiket és a helytörténeti kutatások társadalmi hasznosításának lehetőségeit.

PROGRAM

10.00 KÖSZÖNTŐK

Prof. Dr. Horváth Zita rektor (Miskolci Egyetem)
Dr. habil. Gyulai Éva egyetemi docens (Miskolci Egyetem), szakbizottsági elnök (MTA Miskolci Akadémiai Bizottság, Történettudományi és Néprajzi Szakbizottság)
Kis József igazgató (MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Levéltára)

10.20 BADOVSZKY BOTOND (MNL BAZVL)

Ferencesek a középkori Szántón

10.40 DR. KOVÁCS KRISZTIÁN (MNL NVL)

Nógrád vármegye archontológiája – Alispánok a 18. században

11.00 DR. MÉSZÁROS ÁDÁM (MNL HVL)

Reformkori törekvések a népoktatásban – az 1845-ös helytartótanácsi rendelet hatása Heves vármegye falusi népiskoláira

11.20 DR. RÓZSA GYÖRGY GYULA (MNL BAZVL)

Borsod vármegye Honvédelmi Választmányának korai működése

11.40 HATVANINÉ NÁNÁSI ZSUZSANNA (MNL BAZVL)

Weidlich Pál életútja

12.00-13.00 EBÉD

13.00 VÁMOSI KATALIN (HERMAN OTTÓ MÚZEUM)

Ravatalozókápolna építése a miskolci Szent Anna temetőben

13.20 GUSZTINÉ DR. TORONYI JUDIT (MNL NVL)

A salgótarjáni leventék tragikus balesete és a hozzá kapcsolódó emlékezetpolitika

13.40 GYEBNÁR KRISTÓF (MNL HVL)

Egy „fasiszta összeesküvők” elleni eljárás anatómiája. Támadás az Egri Barázda szerkesztői ellen

14.00 GALCSIK ZSOLT (MNL NVL)

A Szécsényi Ferences Kolostor felosztása 1950-ben

14.20 DR. GÁL MÁTÉ (MNL HVL)

Egy 1968-as káderéletrajz aspektusai

14.40 KISS LAJOS (MNL BAZVL)

„Homo novus” öröklési stratégiák a 16. századi Abaújban

A belépés díjtalan.
A rendezvényen kép- és hangfelvétel készülhet.

XXVI. Levéltári Nap az MNL Baranya Megyei Levéltárában

„GÖRDÜLŐ MÚLT” Pécs és Baranya közlekedéstörténete

Helyszín: Pécs, Tudásközpont, Universitas u. 2/A. fszt. konferenciaterem

Időpont: 2025. október 21. 10:00–14:00

A XXVI. Levéltári Nap keretében megvalósult szakmai-ismeretterjesztő konferencia és kiállítás középpontjában Baranya vármegye közlekedéstörténete, valamint a közlekedési rendszerek társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata állt. A rendezvény célja az volt, hogy a levéltári forrásokra és újabb kutatási eredményekre támaszkodva bemutassa a vasúti, közúti és egyéb közlekedési hálózatok fejlődésének szerepét a térség gazdasági átalakulásában, városiasodásában és társadalmi mobilitásában.

A konferencia előadásai rávilágítottak arra, hogy a közlekedési infrastruktúra történetének kutatása nemcsak a múlt feltárását segíti, hanem a jelen és a jövő közlekedési kihívásainak értelmezéséhez is hozzájárulhat. A program során bemutatásra kerültek a történeti kutatásban alkalmazható korszerű digitális módszerek – többek között a digitalizált térképek, tervrajzok, térinformatikai megoldások és adatvizualizációs eszközök – lehetőségei is.

A rendezvényen mintegy 50–70 fő vett részt, köztük levéltáros szakemberek, a Pécsi Tudományegyetem hallgatói, középiskolai történelemtanárok és a téma iránt érdeklődő nagyközönség tagjai. A konferencia elősegítette a szakmai tapasztalatcserét, valamint a levéltári kutatások szélesebb körű társadalmi hasznosulását. A program keretében bemutatták az adott év fontosabb szakmai eredményeit és a helyi intézményekkel kialakított együttműködések tapasztalatait is.

A támogatás a Levéltári Nap programsorozatát lezáró csoportos étkeztetés költségeihez járult hozzá, amely lehetőséget biztosított a résztvevők közötti kötetlen szakmai kapcsolattartásra és tapasztalatcserére.

MEGHÍVÓ

„GÖRDÜLŐ MÚLT”

PÉCS ÉS BARANYA KÖZLEKEDÉSTÖRTÉNETE

A Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Vármegyei Levéltárának
XXVI. Levéltári Napi programja
2025. október 21.

10:00 Köszöntő: **Medveggy Gabriella** (egyetemi tanár, dékán MJK)

10:15 **Somogyi Blanka** (levéltáros, MNL Baranya Vármegyei Levéltára):
Pécs közlekedéstörténete című kiállítás bemutatója

10:30 **Szalkai Gábor** (egyetemi docens, ELTE Földrajz- és Földtudományi Intézet, Regionális Tudományi Tanszék):
A közlekedéstörténet forrásai és módszerei

10:50 **Németh Nándor** (geográfus, Magyar Máltai Szeretetszolgálat):
Közlekedési lehetőségek és szerepek a társadalmi integráció erősítésében

11:10 **Bósz Attila** (levéltáros, MNL Baranya Vármegyei Levéltára):
A közlekedéstörténeti lokális forrássátságai Pécsen

11:30 – 11:50 Szünet

11:50 *Pécs közlekedésének kérdései a 20. század második felében. Kerekasztal-beszélgetés. Moderátor: Bánkúti Gábor* (egyetemi docens, PTE BTK). Résztvevők: **Nagy Dávid** (tudományjogi munkatárs, ELTE KRTK BTK DT), **Dévényi Sándor** (prof. emeritus PTE MJK), **Udvardi Péter** (mesteroktató, PTE MJK)

13:00 **Polyák Petra** (levéltáros, MNL Baranya Vármegyei Levéltára):
A Baranyai Történelmi Közlemények új sorozatának, valamint a Város-szerkezet és közlekedés Pécsen a 20. században című lapszám bemutatója.

13:15 **Majdán János** (prof. EKF):
Közlekedéstörténeti műhelyek: A Közlekedéstudományi Egyesület tevékenysége

13:30 **Vértési László** (levéltáros, MNL Baranya Vármegyei Levéltára):
Az MNL Baranya Vármegyei Levéltára helytörténeti projektjei

13:45 Zárás

Helyszín: Tudásközpont, Pécs, Universitas utca 2/a, Konferenciaterem

Az eseményről hang- és képfelvétel készülhet.

XLII. Vas Vármegyei Levéltári Nap. A reformkor és Vas vármegye

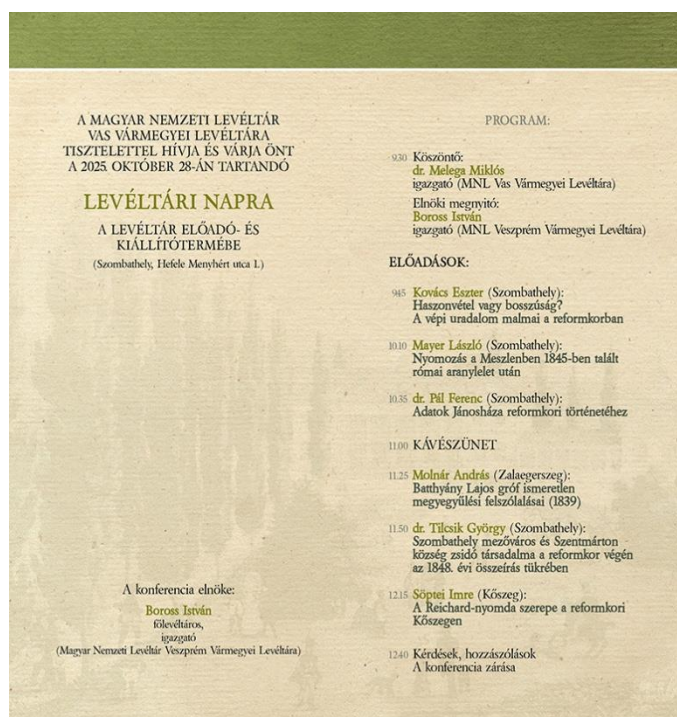
Helyszín: Magyar Nemzeti Levéltár Vas Vármegyei Levéltára, Szombathely, Hefele M. u. 1.

Időpont: 2025. október. 28.

Az MNL Vas Vármegyei Levéltára 2025-ben is megrendezte a több mint négy évtizedes múltra visszatekintő Vas Megyei Levéltári Napot, amely mára a régió meghatározó tudományos rendezvényévé vált. A konferencia célja a levéltári kutatások legújabb eredményeinek bemutatása, valamint a tudományos ismeretterjesztés erősítése volt. A 2025. évi rendezvény központi témáját a reformkor, valamint Vas vármegye 19. század első felének története adta.

Az előadások a korszak helytörténetének sokszínűségét mutatták be. Szó esett a Meszlenben 1845-ben előkerült római aranylelet történetéről, a vépi uradalom reformkori malmainak gazdasági és környezeti jelentőségéről, valamint Jánosháza mezőváros fejlődéséről. Külön előadás foglalkozott gróf Batthyány Lajos 1839-es vármegyei felszólalásaival, új adatokkal gazdagítva politikai szerepének megismerését. A konferencia bemutatta a kőszegi Reichard-nyomda reformkori működését és jelentőségét, továbbá a szombathelyi és szentmártoni zsidó közösségek társadalmi viszonyait az 1848. évi összeírás tükrében.

A rendezvény a levéltári források alapján tárta fel a reformkori Vas vármegye társadalmi, gazdasági és politikai folyamatait, hozzájárulva a helytörténeti kutatások eredményeinek szélesebb körű megismertetéséhez. A konferencia a szakmai közönség mellett a történelem iránt érdeklődő nagyközönség számára is értékes ismeretterjesztő programot kínált.

Kettős könyvbemutató a RETÖRKI-ben

Helyszín: 1145 Budapest, Columbus utca 27–29/B

Időpont: 2025. november 4.

A RETÖRKI Levéltár 2025. november 4-én, a nemzeti gyásznapon valósította meg a Nyitott Levéltárak 2025/2026. évi programsorozatához kapcsolódó szakmai programját, amely az 1956-os forradalom és szabadságharc hetvenéves évfordulójához kötődött. A rendezvény egy kettős könyvbemutatóból és kerekasztal-beszélgetésből állt, amelynek középpontjában az 1956-os események emlékezete, valamint az azt követő magyar emigráció története állt.

Az első blokkban *A Megtörhetetlen. A XII. Fiatal Politológusok Találkozójának emlékkönyve Pákh Tibor tiszteletére* című kötet került bemutatásra. A beszélgetés résztvevői – Molnár Imre, Nagy Dóra, Nagymihály Zoltán és Pálinkás Barnabás – Pákh Tibor életművét, az 1956. október 25-i Kossuth téri sortűzben elszenvedett sérülését, valamint ellenzéki tevékenységének történeti jelentőségét ismertették. Kiemelt hangsúlyt kapott hagyatékának szellemi és tárgyi megőrzése mint levéltári feladat.

A második blokkban a *Szemelvények a magyar emigráció történetéből* című, a HUN-REN-ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport és a RETÖRKI együttműködésében készült kötet bemutatójára került sor. A résztvevők – Heil Kristóf Mihály, Kovács Balázs, Nagymihály Zoltán és Rapali Vivien – az 1956 utáni menekültkérdés és emigráció történeti összefüggéseit ismertették, bemutatva a kötet új kutatási eredményeit.

A rendezvényen 20–30 fő vett részt, a RETÖRKI Konferenciatermének befogadóképességének megfelelően.

MEGHÍVÓ

KETTŐS KÖNYVBEMUTATÓ A RETÖRKI-BEN

- ▶ **A MEGTÖRHETETLEN. A XII. FIATAL POLITOLÓGUSOK TALÁLKOZÓJÁNAK EMLÉKKÖNYVE PÁKH TIBOR TISZTELETÉRE.**
Szerkesztette: Molnár Imre – Nagy Dóra. Lakitelek, Antológia, 2024.
A könyvbemutató keretében Pálinkás Barnabás igazgatóhelyettes beszélget a szerkesztőkkel és Nagymihály Zoltánnal.
- ▶ **SZEMELVÉNYEK A MAGYAR EMIGRÁCIÓ TÖRTÉNETÉBŐL.**
Szerkesztette: Heil Kristóf Mihály. Budapest, Gondolat, 2024.
A könyvbemutató keretében Kovács Balázs kollégánk beszélget Heil Kristóf Mihállyal, Nagymihály Zoltánnal és Rapali Vivienel.

2025. november 4.
kedd, 14:00

RETÖRKI Konferenciaterem
(1145 Budapest, Columbus utca 27–29/B.)

A könyvbemutató beszélgetések a Nyitott Levéltárak programsorozat keretén belül valósulnak meg.
Az eseményt támogatja a Nemzeti Emlékezetért Alapítvány, a Magyar Nemzeti Levéltár és a RETÖRKI Levéltár.
A rendezvény hely: 44 Hargitai utca 10. sz. 1. em.

RETÖRKI
Kendzsorvölgyi Történeti Kutató
Intézet és Levéltár

Szemelvények
a magyar emigráció
történetéből
Szerkesztette
HEIL KRISTÓF MIHÁLY

a Megtörhetetlen
A XII. Fiatal Politológusok Találkozójának
emlékkönyve Pákh Tibor tiszteletére
Szerkesztette: Molnár Imre – Nagy Dóra

NYITOTT
LEVÉLTÁRAK

Vármegye és levéltár. Tudományos konferencia a Gyulai Arany János ME és az MNL Békés Vármegyei Levéltár szervezésében

Helyszín: Gyula, Városház utca 13., Mogyoróssy János Városi Könyvtár, Simonyi-olvasóterem

Időpont: 2025. november 5.

A Magyar Nemzeti Levéltár Békés Vármegyei Levéltára „Vármegye és levéltár” címmel rendezte meg levéltári napját, amelynek Gyulán a Mogyoróssy János Városi Könyvtár adott otthont. A rendezvény apropóját Békés vármegye 1715-ben történt újjáalakulásának 310. évfordulója adta. A konferencia középpontjában a vármegyei közigazgatás és a levéltár történetének kapcsolata, valamint a helytörténeti kutatások legújabb eredményeinek bemutatása állt.

A program előadásai két fő tematikus egység köré szerveződtek. Az első blokk a vármegyei igazgatás történetével foglalkozott: az előadások Békés vármegye kialakulásának korai időszakától kezdve a járási igazgatás történetén át a 18–19. századi közigazgatási folyamatokig mutatták be a térség múltját. A második tematikai egység a levéltártörténet és a levéltári szakma különböző aspektusait vizsgálta, bemutatva egykori és mai levéltárosok életútját, a levéltári gyűjtemények megőrzésének jelentőségét, valamint az intézmény történetének fontosabb állomásait.

A konferencián a Békés Vármegyei Levéltár munkatársai mellett meghívott szakemberek is előadásokat tartottak, így a rendezvény lehetőséget biztosított a regionális és országos szakmai kapcsolatok erősítésére. A program kitért a családtörténeti kutatások, a levéltári ismeretterjesztés és a szakmai kommunikáció aktuális kérdéseire is.

A rendezvényen mintegy 50 fő vett részt, köztük levéltáros szakemberek, kutatók és a helytörténet iránt érdeklődő közönség tagjai. A programot szakmai találkozó és közös ebéd egészítette ki, amely további lehetőséget biztosított a résztvevők közötti tapasztalatcserére és kapcsolatépítésre.

Beszámoló a XVII. Levéltári Napról

Helyszín: Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Vármegyei Levéltára, Salgótarján, Ady Endre út 3/C.

Időpont: 2025. november 11.

A Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok, Pest és Nógrád Vármegyei Levéltára, valamint az MTA Miskolci Akadémiai Bizottsága közös szervezésében, a Magyar Levéltárosok Egyesülete támogatásával, a Nyitott Levéltárak programsorozat keretében valósult meg 2025. november 11-én Salgótarjánban a XVII. Levéltári Nap „A levéltárak a tudomány szolgálatában” címmel.

A rendezvény az MTA alapításának 200. évfordulójához kapcsolódva a levéltárak tudományos szerepére, a történeti kutatásban betöltött jelentőségére, valamint a levéltári források sokoldalú felhasználási lehetőségeire irányította a figyelmet. A konferencia megnyitóján a levéltárak tudományos küldetését és a kutatást támogató szerepét méltatták a szakmai és közéleti résztvevők. A rendezvény keretében első alkalommal került átadásra a Pro Archivio Comitatus Neogradiensis elismerő oklevél, amelyet a Nógrád Megyei Hírlap szerkesztősége kapott a levéltár munkájának támogatásáért és népszerűsítéséért.

A konferencia előadásai a helytörténeti és családtörténeti kutatások változatos témáit mutatták be. Az előadók többek között család- és birtoktörténeti kutatásokat, a történeti időjárás események vizsgálatát, a 19. századi járványkezelés forrásait, műemléki épületek és egykori nemesi rezidenciák történetét, valamint az egyházi intézmények 20. századi sorsát ismertették. A program jól példázta, hogy a levéltári források miként járulnak hozzá a társadalom-, gazdaság-, művelődés- és helytörténeti kutatásokhoz.

A rendezvényen levéltárosok, kutatók, egyetemi hallgatók és a helytörténet iránt érdeklődő közönség tagjai vettek részt. A konferencia hozzájárult a levéltári kutatások eredményeinek szélesebb körű megismertetéséhez, a szakmai kapcsolatok erősítéséhez, valamint a levéltárak tudományos és társadalmi szerepének hangsúlyozásához.

19. Pest Vármegyei Levéltári Nap

Helyszín: Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltára, 1097 Budapest Vágóhid u. 7.

Időpont: 2025. november. 27.

A Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltára 2025. november 27-én rendezte meg a XIX. Pest vármegyei levéltári napot, amelynek központi témája a vármegyében élő nemzetiségek története és kulturális öröksége volt. A rendezvényt Dr. Szép Tibor, Pest Vármegye Önkormányzatának jegyzője és Dr. Schramek László levéltár-igazgató nyitotta meg.

Az előadások a Pest vármegyei nemzetiségek múltját több nézőpontból mutatták be. Szó esett Vác magyar, német, szlovák, cigány és zsidó közösségeinek történetéről, a váci zsidóság 19. századi házassági szokásairól, valamint József Attila családfájának magyar, román és szlovák gyökereiről. A konferencia foglalkozott a pilisszántói szlovák festett bútorok hagyományával, a halásztelki bolgár kertészkegyesség történetével, továbbá a magyarországi német kisebbség 1945 utáni sajtóbeli ábrázolásával. Zárásként Habsburg Ottó nemzetiségekről és Európa kulturális sokszínűségéről vallott nézetei kerültek bemutatásra.

A rendezvény átfogó képet adott a Pest vármegyében együtt élő nemzetiségek történetéről, identitásáról és kulturális örökségéről, egyúttal rámutatott a levéltári források jelentőségére a helytörténeti és társadalomtörténeti kutatásokban. A konferencia sikeresen járult hozzá a tudományos eredmények szélesebb körű megismertetéséhez és a levéltári ismeretterjesztéshez.

Meghívó

A Magyar Nemzeti Levéltár és Pest Vármegye Önkormányzata szeretettel vár minden érdeklődőt a
19. Pest vármegyei levéltári napra

Helyszín: Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltára,
1097 Budapest Vágóhid u. 7. földszinti előadóterem

Időpont: 2025. november 27. 10 óra

Program:

10.00 Köszöntő:
Dr. Szép Tibor Pest Vármegye Önkormányzatának jegyzője
Dr. habil. Szabó Csaba Magyar Nemzeti Levéltár főigazgató

10:20 – 10:40 Schramek László (MNL Pest Vármegyei Levéltára): Vác nemzetiségei a török
kiűzésétől a polgári forradalomig

10:40 – 11:00 Baros-Gyimóthy Eszter (MNL Pest Vármegyei Levéltára): A házasságkötések
néhány jellemzője a váci izraelita hitközségekben (1840-1895)

11:00 – 11:20 Földesi Szilvia (Ferenczy Múzeumi Centrum): A pilisszántói festett bútorok

11:20 – 11:40 Csóka Gáza (MNL Pest Vármegyei Levéltára): József Attila szlovák gyökerei
Monoron és Újhartyánban

Kérdések és hozzászólások

Kávészünet

12:00 – 12:20 Mlecsenkov László (helytörténész, családkutató): A halásztelki bolgár közösség
története

12:20 – 12:40 Remete Adrián (MNL Pest Vármegyei Levéltára): Nemzetiségek a Rákosi-kor
sajtójának tükrében

12:40 – 13:00 Kocsev Bence (Habsburg Ottó Alapítvány): „Ha egy szimfóniát csak egyetlen
hangszeren játszanánk az bizony szörnyen unalmas volna.” A nyelv és az etnikai
identitás szerepe Habsburg Ottó gondolkodásában és politikai szerepében.

Kérdések és hozzászólások

Ebéd

A BELÉPÉS INGYENES!
A rendezvényen kép- és hangfelvétel készülhet.

Logók: mnl PEST VÁRMEGYEI LEVÉLTÁRA, MLE, Nemzeti Kulturális Alap, PEST VÁRMEGYE, NYITOTT LEVÉLTÁRAK

Kőszegi Levéltári Estek

Helyszín: Kőszegi Városi Múzeum, Könyvtár és Levéltár, Kőszeg, Várkör 35.

Időpont: 2025. december 2–2026. március 24. (4 alkalom)

A Kőszegi Városi Múzeum, Könyvtár és Levéltár intézmény részeként működő Kőszegi Városi Levéltár a 2025–2026. évi Nyitott levéltárak programsorozat keretében négyrészes előadássorozatot szervezett. A sorozat célja az volt, hogy olyan személyek (levéltárosok, történészek, régészek, művészettörténészek stb.) tartsanak előadást, akik a kőszegi levéltárban is végeztek kutatást, kutatásokat és előadásaikban ezen kutatások részleteibe engedtek betekintést.

1. „Kincs, ami lehetne” - Kincs István kőszegi plébános irodalmi hagyatéka. *Söptei Imre főlevéltáros beszélget Grozdits Károly újságíró, szerkesztővel.*

○ 2025. december 2. (kedd), 17 óra.

2. Túlélés Kőszegen – Görög Sándor a vészkorszak idején. *Dr. Mátay Mónika történész, tanszékvezető előadása*

○ 2026. január 27. (kedd), 17 óra

3. „Házkutatás” – levéltár – történelem. Izgalmas találkozások térben és időben. *Mentényi Klára művészettörténész, B. Benkhard Lilla régész közös előadása*

○ 2026. február 17. (kedd), 17 óra

4. Kőszeg szőlőgazdasága a 18. században. *Söptei Imre főlevéltáros előadása*

○ 2026. március 24. (kedd), 17 óra

V. Hungarika Workshop

Helyszín: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára

Időpont: 2026. március 5.

A Bécsi kapu téri levéltári palotában megrendezett szakmai program középpontjában a külföldön található magyar vonatkozású források feltárása, kutatása, megőrzése és hazai hasznosítása állt.

A rendezvény megnyitóján a résztvevők hangsúlyozták a hungarika kutatások jelentőségét a nemzeti emlékezet és történeti identitás szempontjából, valamint kiemelték a nemzetközi együttműködések és a tudománydiplomácia szerepét a külföldön őrzött magyar vonatkozású dokumentumok feltárásában. A konferencia a Kulturális és Innovációs Minisztérium, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, valamint a Magyar Nemzeti Levéltár együttműködésének eredményeit is bemutatta.

A nyolc szakmai előadás során a kutatók többek között az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában található magyar emigrációs hagyatékokat, a diaszpóra történetének forrásait, valamint a Klebelsberg Kuno ösztöndíj és a Mikes Kelemen Program keretében végzett feltáró munkák eredményeit ismertették. Az előadások rávilágítottak arra, hogy a külföldre került magyar közösségek iratanyagai, személyes hagyatécai, egyesületi dokumentumai és oral history forrásai nélkülözhetetlenek a 20. századi magyar történelem teljesebb megértéséhez.

A program második részében az amerikai magyar gyűjtemények, a diaszpóra-kutatás módszertani kérdései, valamint a hazakerült vagy digitálisan elérhetővé vált hungarika anyagok kerültek bemutatásra. Az előadások kitértek a gyűjtemények megőrzésének nehézségeire és a kutatók előtt álló kihívásokra is, különös tekintettel arra, hogy az emigráns magyarok hagyatékainak feltárása sok esetben időben sürgető feladat.

A rendezvényen levéltárosok, történészek, kutatók és ösztöndíjasok vettek részt. A workshop hozzájárult a külföldön található magyar kulturális örökség megismertetéséhez, a nemzetközi szakmai kapcsolatok erősítéséhez, valamint a hungarika kutatások eredményeinek szélesebb körű bemutatásához.

XXVII. Győri és XIII. Kisalföldi Levéltári Nap

Helyszín: 9021 Győr, Káptalandomb 7., Brenner János Hittudományi Főiskola díszterme

Időpont: 2026. április 15.

A XXVII. Győri és XIII. Kisalföldi Levéltári Nap 2026. április 15-én, a Brenner János Hittudományi Főiskola dísztermében került megrendezésre, immár nyolc levéltári intézmény együttműködésében. A több mint huszonöt éves múltra visszatekintő szakmai fórum ezúttal is lehetőséget biztosított a régió levéltárosai, történészei és kutatói számára a legújabb kutatási eredmények bemutatására, valamint a szakmát érintő aktuális kérdések megvitatására. A köszöntők egyaránt hangsúlyozták a levéltárak társadalmi jelentőségét, az intézmények közötti együttműködés fontosságát, valamint a digitális korszak kihívásaira adandó közös válaszok szükségességét. Az előadások első blokkja az 1956-os forradalom és szabadságharc 70. évfordulójához kapcsolódott: a résztvevők egyedülálló helytörténeti források, egyháztörténeti kutatások és Bibó István életművének új megközelítései révén kaptak átfogó képet a korszakról. A második szekció változatos témákat ölelt fel, a határon átnyúló tűzoltási akció történetétől a győri bencés gimnázium múltján és a dualizmus kori várostörténeten át egészen a soproni hűségserleg kalandos történetéig. A rendezvény zárásaként megrendezett panelbeszélgetés a digitalizálás, az elektronikus iratok megőrzése és a mesterséges intelligencia levéltári alkalmazásának lehetőségeit, illetve kihívásait állította középpontba. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a gyors technológiai fejlődés alapvetően átalakítja ugyan a levéltári munkafolyamatokat, ugyanakkor a levéltárosok szakértelmét és felelősségét továbbra sem pótolhatja. A konferencia ismét bizonyította, hogy a régió levéltári intézményeinek együttműködése országosan is példaértékű, és hatékony keretet biztosít a tudományos eredmények bemutatására, a szakmai tapasztalatcserére, valamint a levéltári szakma jövőjét meghatározó kérdések közös megvitatására.

„Tulajdonfosztás, házingatlan államosítás és következményei”

Helyszín: MNL Fejér Vármegyei Levéltára Előadóterem, Székesfehérvár, Szent István tér 2–3.

Időpont: 2026. április 21.

A Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Vármegyei Levéltára „Tulajdonfosztás, házingatlan-államosítás és következményei” címmel rendezett tudományos konferenciát, amelynek középpontjában a 20. századi magyar történelem egyik meghatározó társadalmi problémája, a tulajdonjog korlátozása és az ingatlanok állami újraelosztása állt. A rendezvény célja az volt, hogy bemutassa a különböző történelmi korszakokban alkalmazott jogfosztó intézkedéseket, különös tekintettel a lakóingatlanok elvételére, államosítására és újraosztására.

A konferencia előadásai a tulajdonfosztások eltérő formáit és társadalmi következményeit vizsgálták. Az előadók többek között az 1952. évi házingatlan-államosítások helyi tapasztalatait, a földelvételek és a kulákság történetét, a zsidó lakosság jogfosztásának egyes állomásait, valamint a kulturális intézmények működését és gyűjteményeik sorsát mutatták be. A program lehetőséget teremtett arra is, hogy a különböző vármegyék – többek között Baranya, Fejér és Komárom-Esztergom – tapasztalatai összehasonlítható módon jelenjenek meg.

A rendezvényen mintegy 50 fő vett részt. A konferenciát dr. Cser-Palkovics András, Székesfehérvár polgármestere nyitotta meg, a levezető elnöki feladatokat Bödő István, a Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Vármegyei Levéltárának igazgatója látta el. Az előadásokon levéltárosok, történészek és muzeológus szakemberek osztották meg kutatási eredményeiket, elősegítve a korszak társadalomtörténeti kérdéseinek szélesebb körű megértését.

A konferencia jelentős szakmai és társadalmi érdeklődés mellett valósult meg, és hozzájárult a levéltári forrásokra épülő történelmi kutatások bemutatásához, valamint a 20. századi jogfosztások emlékeztetőnek és következményeinek feldolgozásához. Az MLE Nyitott Levéltárak 2025. évi pályázatán elnyert 250 000 forintos támogatás a rendezvényhez kapcsolódó csoportos étkeztetés és ásványvíz biztosításának költségeihez járult hozzá, elősegítve a résztvevők közötti szakmai kapcsolattartást és tapasztalatcserét.

XLVI.

Somogy

Levéltári Nap. Fejezetek a Dél-Dunántúl kereskedelem- és közlekedéstörténetéből a középkortól a 20. századig

Helyszín: Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Vármegyei Levéltárának konferenciaterme:
Kaposvár, Bartók Béla utca 8–10.

Időpont: 2026. május 7.

A Somogy Vármegyei Levéltári Napot az MNL Somogy Vármegyei Levéltára rendezte meg, amelynek központi témája Somogy vármegye közlekedéstörténete volt. A résztvevőket Polgár Tamás levéltár-igazgató köszöntötte, majd dr. Szajcz Adrián, a Somogy Vármegyei Önkormányzat Közgyűlésének alelnöke, dr. Pintér Rómeó, Kaposvár alpolgármestere, valamint dr. Czetz Balázs, a Magyar Nemzeti Levéltár gyűjteményi főigazgató-helyettese üdvözölte a megjelenteket.

A konferencia előadásai a közlekedés történetének különböző korszakait és formáit dolgozták fel. Bemutatásra kerültek Somogy középkori átkelőhelyei és révhalózata, a Balaton katonai szerepe a török korban, valamint a vármegye közlekedési viszonyai az 1850-es évek közigazgatási átszervezéseinek tükrében. Több előadás foglalkozott a vasúttörténettel, ismertetve a dualizmus kori vasútpolitikai vitákat és a Somogyt behálózó vasútvonalak fejlődését. A 20. század közlekedéstörténetét a balatoni hajózás, a kaposvári Kássa és Szepessy Motor- és Gépjavító Műhely működése, valamint a taszári repülés történetét bemutató előadások képviselték.

A rendezvény átfogó képet adott Somogy vármegye közlekedésének történeti fejlődéséről, rámutatva a levéltári források sokoldalú felhasználhatóságára, valamint elősegítette a legújabb kutatási eredmények szakmai és szélesebb közönség előtti bemutatását.

53. Hajdú-Bihar Megyei Levéltári Napokról

Helyszín: Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, Debrecen, Egyetem tér 1.

Időpont: 2026. május 19–20.

Az esemény a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltára és a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára szervezésében valósult meg. A kétnapos tudományos konferencia központi témáját a levéltári innovációk, a mesterséges intelligencia alkalmazási lehetőségei, valamint a kvantitatív történetírás új módszerei jelentették.

A rendezvény első napján a résztvevők a levéltári digitalizáció, az MI-alapú technológiák, az adatbázis-építés és az adatkapcsolások aktuális kérdéseivel ismerkedhettek meg. Az előadások bemutatták többek között a dokumentum- és kézírás-felismerés, a történeti adatbázisok fejlesztése, valamint a modern természettudományos vizsgálati módszerek történeti kutatásban való alkalmazásának lehetőségeit. A program rávilágított arra, hogy a levéltári munka és a történeti kutatás egyre szorosabban kapcsolódik az informatikai, régészeti és természettudományos módszerekhez.

A konferencia második napja a kvantitatív történetírás és a társadalomtudományos alapú történeti elemzések kérdésköreire fókuszált. Az előadók a történeti adatok elemzésének, az adatvizualizációnak és a statisztikai módszerek alkalmazásának lehetőségeit mutatták be, különös tekintettel a gazdaság- és társadalomtörténeti folyamatok, a településhálózatok és az urbanizáció vizsgálatára. A bemutatott kutatások jól érzékeltették, hogy a nagy mennyiségű történeti adat feldolgozása új szempontokat kínál a múlt értelmezéséhez.

A rendezvényen levéltárosok, könyvtárosok, egyetemi oktatók, kutatók és hallgatók vettek részt. A konferencia hozzájárult a közgyűjteményi és tudományos intézmények közötti szakmai kapcsolatok erősítéséhez, valamint a digitális bölcsészet, a mesterséges intelligencia és az adatvezérelt történeti kutatás legújabb eredményeinek szélesebb körű megismertetéséhez.

V. Veszprémi Levéltári Nap

Helyszín: Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Vármegyei Levéltára, Veszprém, Török Ignác u. 1.

Időpont: 2026. május 21.

A rendezvény a 2025-ben elindított „Szórakoztató helytörténet” tematikájú konferenciasorozat folytatásaként valósult meg, és kapcsolódott Veszprém városának a Veszprém–Balaton Európa Sportrégiója címéhez.

A konferencia célja a levéltári és közgyűjteményi források segítségével bemutatni a szabadidő, a sport és a kulturális élet történeti változásait volt. A rendezvény hagyományosan több intézmény együttműködésére épült: a Veszprém Vármegyei Levéltár mellett a helyi közgyűjtemények, valamint a Fejér Vármegyei Levéltár munkatársai is bekapcsolódtak a szakmai programba.

Az előadások változatos témákon keresztül mutatták be a történeti kutatások lehetőségeit. A résztvevők megismerhették többek között a szépirodalmi művek történeti forrásként való alkalmazását, a Velencei-tó és a Balaton szabadidős kultúrájának kialakulását, a balatoni vitorlázás történetét, a Bakony természetjáró mozgalmait, valamint a megye 20. századi sportéletének különböző aspektusait. A program rávilágított arra, hogy a levéltári, irodalmi és muzeológiai források együttesen fontos adalékokkal szolgálnak a mindennapi élet, a közösségi szokások és a helyi identitás történetének feltárásához.

A rendezvény nagy érdeklődés mellett, teltházas közönség előtt valósult meg. A résztvevők között levéltáros szakemberek, közgyűjteményi munkatársak, kutatók, valamint a helytörténet iránt érdeklődő laikusok is jelen voltak. A konferencia hozzájárult a levéltári kutatások eredményeinek szélesebb körű megismertetéséhez, valamint a közgyűjtemények közötti szakmai együttműködés erősítéséhez. A rendezvény a Nyitott Levéltárak programsorozat keretében, a Magyar Levéltárosok Egyesülete és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával valósult meg.

Alapkötől a jelenig – 100 éves a szegedi klinikai telep

Helyszín: 722 Szeged, Ady tér 10., SZTE Klebelsberg Könyvtár és Levéltár

Időpont: 2026. május 21.

A Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtár és Levéltár levéltári egysége 2026. május 21-én, a Nyitott Levéltárak országos programsorozatához kapcsolódva rendezte meg az **„Alapkötől a jelenig – 100 éves a szegedi klinikai telep”** című szakmai és ismeretterjesztő eseményt. A rendezvény célja a szegedi klinikai telep centenáriumának méltó megünneplése, valamint a levéltárban őrzött történeti dokumentumok és források segítségével a klinikatelep kialakulásának, illetve a szegedi orvoseképzés fejlődésének bemutatása volt. Az előadások rávilágítottak arra, hogy a levéltári források miként járulnak hozzá az egyetem- és orvostörténeti kutatásokhoz, valamint Szeged 20. századi városfejlődésének megismeréséhez. A program előadói Prof. Dr. Katona Márta és Dr. Gausz Ildikó voltak. Az eredeti program módosítása következtében Prof. Dr. Katona Márta két önálló előadásban ismertette a klinikai telep létrejöttének történeti hátterét, az építkezések jelentőségét, valamint azt a fejlődési folyamatot, amelynek eredményeként Szeged a magyar felsőoktatás és egészségügy egyik meghatározó központjává vált. Az előadások külön hangsúlyt fektettek a levéltári dokumentumok kutatási értékére és a történeti források sokoldalú felhasználhatóságára. A rendezvény mintegy harminc résztvevőt vonzott, köztük egyetemi oktatókat, hallgatókat, levéltári és könyvtári szakembereket, valamint a helytörténet iránt érdeklődő látogatókat. A szakmai programot követően a támogatásnak köszönhetően húsz fő számára közös meleg étkezést biztosítottak, amely lehetőséget teremtett a kötetlen szakmai eszmecsere, az intézmények közötti kapcsolatok erősítésére és a résztvevők közötti együttműködés elmélyítésére. A rendezvény sikeresen kapcsolta össze a tudományos ismeretterjesztést, a levéltári források népszerűsítését és a szakmai közösségépítést, hozzájárulva a levéltár társadalmi szerepének erősítéséhez.

IX. Levéltári Piknik

Helyszín: Budapest Főváros Levéltára, 1139 Budapest, Teve utca 3–5.

Időpont: 2026. június 6.

A Magyar Levéltárosok Egyesületének Nyitott Levéltárak programsorozatához kapcsolódó rendezvény célja, hogy a levéltárakat ne csupán a kutatók és szakemberek számára tegye láthatóvá, hanem szélesebb közönség – különösen a családok és a fiatalabb generációk – számára is bemutassa. A Piknik jelentősége abban rejlik, hogy a különböző típusú levéltárak közös jelenlétével, játékos és ismeretterjesztő programjaival közelebb hozza a társadalomhoz a történeti források, a kulturális örökség és a levéltári munka világát.

A rendezvényen öt országból – Magyarország mellett Ausztriából, Németországból, Szlovéniából és Szerbiából – érkeztek levéltárak és szakmai szervezetek. A nemzetközi résztvevők között szerepelt többek között a Bécs Városi Levéltára, a Heidelbergi Városi Levéltár, a Maribori Területi Levéltár, valamint a Vajdasági Levéltár, a Zentai és a Zombori Történelmi Levéltár. A hazai intézmények széles körét képviselte többek között a szervező-házigazda Budapest Főváros Levéltárán kívül a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára és Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltára, az egyházi, felsőoktatási és városi levéltárak, valamint több kutatóintézet.

A programkínálat rendkívül sokszínű volt: a látogatók részt vehettek a „Levéltári kavalkád” keretében a levéltárak bemutatkozásán, levéltári kulisszajáráson, családfakutató gyorstalpalón, kincskereső játékban, kutatósarokban és tárlatvezetésekben. A gyerekeket kreatív foglalkozások, oklevélírás, pecsétkészítés, arcfestés, állatsimogató és gyermekkoncert várta, míg a felnőttek számára szakmai előadások és beszélgetések szóltak többek között a családkutatásról és az e-kutatás lehetőségeiről. Külön látványosságot jelentett a Mare Temporis Alapítvány 16–17. századi viselet- és fegyverbemutatója, valamint a 17. századi katonai tábor.

A rendezvényhez több kiállítás és tárlatvezetés is kapcsolódott. A látogatók megtekinthették a „Budapest nyaral” és a „Magyar ízek Bécsben – az Ilona Stüberl legendás konyhája” című kiállításokat. A program része volt továbbá a Mohács 500. évfordulójához kapcsolódó terepasztal-bemutató, amely vezetett formában mutatta be a történelmi esemény térbeli rekonstrukcióját.

Az egész napos, ingyenesen látogatható rendezvény sikeresen valósította meg a levéltárak társadalmi nyitottságának erősítését. A IX. Levéltári Piknik egyaránt szolgálta a történelmi ismeretterjesztést, a levéltár-pedagógiai célokat, a szakmai kapcsolatok építését és a nemzetközi együttműködések bemutatását. A program jól példázza, hogy a levéltárak a múlt őrzése mellett aktív kulturális és közösségi szereplőként is jelen vannak a 21. században.

LEVÉLTÁR-PEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

A Magyar Nemzeti Levéltár Szakmai Koordinációs Igazgatóság Módszertani, képzési és levéltár-pedagógiai Osztályának beszámolója

A „**Minden mesterségnek arany a vége**” című levéltár-pedagógiai foglalkozás a hagyományos mesterségek és a céhek világát mutatta be az általános iskola 5–6. évfolyamos tanulói számára, illeszkedve a Nemzeti alaptanterv „A középkor világa – A céhek” témaköréhez. A 60 perces, interaktív program célja az volt, hogy a diákok élményszerű módon ismerkedjenek meg a középkori és kora újkori kézművesipar szervezetével, miközben első kézből tapasztalhatták meg a levéltári források felhasználásának lehetőségeit. A foglalkozás során a résztvevők csoportmunkában állították össze a céhes életút egyes állomásait, majd eredeti levéltári dokumentumok – tanulólevelek, bizonyáglevelek és mesterlevelek – másolatain keresztül ismerkedtek meg a céhes rendszer működésével. Az élménypedagógiai elemekre épülő második részben különböző mesterségeket képviselő „céhekbe” szerveződtek, levéltári céhszabályzatok alapján saját szabályzatot alkottak, amelyet dombornyomóval hitelesítettek és linómetszetekkel díszítettek. A pályázati támogatásból beszerezett eszközök – többek között festékek, ecsetirónok, linómetsző kellékek és egyéb kreatív alapanyagok – jelentősen hozzájárultak a foglalkozás magas szakmai és vizuális színvonalához. A program nemcsak a történelmi ismeretek elmélyítését szolgálta, hanem fejlesztette a résztvevők forráselemző, együttműködési, kommunikációs és kreatív készségeit is. A beszámolási időszakban öt csoport, összesen 74 tanuló vett részt a foglalkozáson, amelyet több budapesti és vidéki általános iskola diákjai látogattak. A résztvevők és pedagógusaik visszajelzései egyaránt rendkívül kedvezőek voltak, ezért a program a következő tanévben is a levéltár-pedagógiai kínálat része marad, sőt a tapasztalatok alapján a 7–8. évfolyamos korosztály számára is adaptálásra kerül. A foglalkozás sikeresen ötvözte a levéltári források bemutatását, a történelmi ismeretterjesztést és a kreatív, élményalapú tanulást, hozzájárulva a levéltár közművelődési szerepének erősítéséhez.

Beszámoló a Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Vármegyei Levéltárának levéltár-pedagógiai foglalkozásáról

Az című levéltár-pedagógiai foglalkozás célja a helytörténeti ismeretek és az általános iskolai történelem tananyag összekapcsolása, valamint a levéltári források élményszerű bemutatása volt. A program az általános iskola felső tagozatos diákjai számára készült, és a Nemzeti alaptantervben szereplő „Forradalmak kora”, „A dualizmus kora” és „Személyes történelem” témakörökhöz kapcsolódva mutatta be az ipari forradalom, az iparosodás és a társadalmi mobilitás helyi, pécsi vonatkozásait.

A foglalkozás középpontjába öt, a 19. században felemelkedő, országos és nemzetközi hírnévre szert tett pécsi iparoscsalád története került: az Angster (orgona- és hangszerkészítés), a Hamerli (bőr- és kesztyűipar), a Littke (pezsgőgyártás), a Taizs (nyomdaipar) és a Zsolnay (kerámiaipar) családok pályája. A mikrotörténeti megközelítés segítségével a tanulók konkrét életutakon és családtörténeteken keresztül ismerhették meg a dualizmus kori gazdasági fejlődés, a vállalkozói réteg kialakulása és a városi társadalom átalakulásának folyamatait. A program során a diákok eredeti levéltári források, digitalizált dokumentumok, fényképek, képeslapok és korabeli sajtóanyagok segítségével ismerkedtek meg a korszak világával, miközben betekintést nyerhettek a levéltári kutatás módszereibe és a forráskritika jelentőségébe. Egyéni és csoportos feladatok keretében saját céglevelet készítettek, majd csoportmunkában az öt pécsi család történetét dolgozták fel: családfákat állítottak össze, valamint egy fiktív kiállítás keretében mutatták be az adott család termékeit és vállalkozását. A kreatív feladatok során fejlődött együttműködési készségük, problémamegoldó gondolkodásuk és kommunikációs kompetenciájuk is. A foglalkozásoknak a levéltár Rét utcai oktatóterme adott otthont, ahol a beszámolási időszakban három diákcsoport vett részt a programon: két csoport a pécsi Bánki Donát Általános Iskolából, egy csoport pedig a Pécsi Jókai Utcai Általános Iskolából érkezett. A rendezvény sikeresen járult hozzá ahhoz, hogy a tanulók saját városuk történetét új szemszögből ismerjék meg, és felismerjék az összefüggéseket a helyi események, a családi sorsok és a nagyobb történelmi folyamatok között. A program egyúttal erősítette a levéltár közművelődési és oktatást támogató szerepét, valamint közelebb hozta a fiatal generációhoz a levéltári források világát.

Beszámoló a Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Vármegyei Levéltára pedagógiai foglalkozásáról

A Magyar Levéltáros Egyesület levéltár-pedagógiai foglalkozások támogatására kiírt pályázatának keretében a Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Vármegyei Levéltára 180 000 forint vissza nem térítendő támogatásban részesült történelmi pecsétnyomók másolatainak elkészítésére. A támogatás felhasználásával hat, történelmileg Bács-Kiskun vármegyéhez kapcsolódó település – Kiskőrös, Kecskemét, Kiskunmajsa, Baja, Kiskunhalas és Kalocsa – egykori pecsétnyomóinak hiteles másolatai készülhettek el. A fanyéllel ellátott, 40 mm átmérőjű fém pecsétnyomók jelentősen bővítették az intézmény levéltár-pedagógiai eszköztárát, és új lehetőséget teremtettek a történelmi források élményszerű bemutatására.

Az új eszközök segítségével a levéltár elindíthatta a pecsétek és címerek tematikája köré épülő foglalkozását, amely során a diákok megismerhették a levéltárban őrzött iratok sokféleségét, valamint a dokumentumok hitelesítésének különböző módszereit. A résztvevők betekintést nyerhettek a viaszpecsétek, tintapecsétek és szárazpecsétek történetébe, majd a települési pecsétnyomók segítségével megismerkedhettek a helyi címerek és jelképek kialakulásával, jelentésével, illetve azok napjainkig tovább élő elemeivel. A gyakorlati feladatok során saját, tintával készített okleveleket állíthattak ki, amelyeket valódi viaszpecsét segítségével hitelesíthettek, így közvetlen tapasztalatot szerezhetnek a középkori és kora újkori oklevélkultúra egyik fontos eleméről.

A foglalkozás első gyakorlati megvalósítására a levéltárral partneri kapcsolatban álló Kecskeméti Piarista Gimnázium tanulói körében került sor. Négy csoportfoglalkozás keretében, a kísérőtanárokat is beleszámítva összesen 85 fő vett részt a programon. A visszajelzések alapján a kézbe vehető, kipróbálható történelmi rekonstrukciók jelentősen növelték a diákok érdeklődését, és hozzájárultak ahhoz, hogy a levéltári források, a településtörténet és a történelmi segédtudományok közelebb kerüljenek a fiatalabb korosztályhoz. A fejlesztés hosszú távon is hasznosul, hiszen a pecsétnyomók a levéltár-pedagógiai kínálat állandó részét képezik, és a jövőbeni foglalkozások során is alkalmazhatók.

Beszámoló a Magyar Nemzeti Levéltár Vas Vármegyei Levéltára levéltár-pedagógiai foglalkozásáról

A „*Legyél te is íródeák!*” *Paleográfiai műhely* a Magyar Nemzeti Levéltár Vas Vármegyei Levéltárában” című levéltár-pedagógiai program a Nyitott Levéltárak 2025/2026. évi országos programsorozatához kapcsolódva valósult meg. A foglalkozás célja az volt, hogy a diákok élményszerű módon ismerkedjenek meg az egykori hivatalnoki munka, a történeti írásbeliség, a paleográfia és a pecséttan alapjaival, valamint saját tapasztalatot szerezzenek a hivatalos dokumentumok elkészítésének és hitelesítésének folyamatáról.

A program a levéltár korábbi sikeres paleográfiai műhelyeinek tapasztalataira épült, amelyeket ezúttal szfragisztikai elemekkel, vagyis pecséttani gyakorlattal egészítettek ki. A pályázati támogatás segítségével megújult a foglalkozások eszköztára: többféle tinta, papír, lúdtoll, valamint három történeti pecsétnyomó – a Vas Megyei Levéltári Hivatal, Szombathely rendezett tanácsú város és a Vasvári Káptalan pecsétnyomóinak – hiteles másolata készült el. A viaszpecsételéshez szükséges eszközök beszerzése lehetővé tette, hogy a résztvevők közvetlenül is kipróbálhassák a dokumentumhitelesítés egykori módszereit.

A foglalkozások során a felső tagozatos tanulók megismerhették a hivatalos iratok szerepét, a paleográfia és a kalligráfia közötti különbségeket, majd saját okleveleket és iratokat készíthettek. A korszak íróeszközeinek használatával, valamint a viaszpecsétek elkészítésével játékos formában kerültek közelebb a történeti források világához.

Az első alkalmon a szombathelyi Reményik Sándor Evangélikus Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, valamint a Szombathelyi Neumann János Általános Iskola történelem- és magyar szakkörös diákjai vettek részt. Egy foglalkozás az iskolában, két alkalom pedig a levéltár kiállítótermében valósult meg. A tapasztalatok alapján a gyakorlati elemek különösen népszerűnek bizonyultak, ugyanakkor a történeti háttér alaposabb bemutatása érdekében a jövőben célszerű lehet a paleográfiai és szfragisztikai műhelyt külön foglalkozásokként megszervezni. A program sikeresen erősítette a levéltár közművelődési szerepét, és hozzájárult ahhoz, hogy a fiatalok közelebb kerüljenek a történeti források és a levéltári munka világához.

Beszámoló a RETÖRKI levéltár-pedagógiai foglalkozásairól

A RETÖRKI a Nyitott Levéltárak 2025/2026. évi országos programsorozat keretében átfogó levéltár-pedagógiai programot valósított meg, amely az 1980–90-es évek történeti korszakának didaktikai feldolgozására épült. A foglalkozások célja az volt, hogy a rendszerváltás időszakát korszerű, forrásközpontú és digitális eszközöket alkalmazó módszerekkel tegye hozzáférhetővé diákok és pedagógusok számára.

A program öt alkalommal került megrendezésre Lakiteleken, Tiszakécskén és Budapesten, összesen 112 résztvevővel (62 diák és 50 pedagógus/felnőtt). A foglalkozások során a résztvevők levéltári iratmásolatokkal, plakátokkal, audiovizuális forrásokkal és digitális oktatási platformokkal (Kahoot, Wordwall, Mentimeter, Coogler) dolgoztak. A tematikus fókusz a rendszerváltás első szabad választásaira, valamint a korszak társadalmi és politikai változásaira irányult, helyi vonatkozásokkal kiegészítve (Lakitelek szerepe, 1956 tiszakécskei emlékezete).

A program különlegessége volt a RETÖRKI által fejlesztett, levéltári forrásokra épülő társasjáték/kártyajáték, amely a rendszerváltás vizuális kultúráját ötvözi a Dixit játékmechanikájával. A pályázati támogatást ennek nyomdaköltségére fordították, 80 000 Ft értékben (Antológia Kiadó és Nyomda Kft., 2026.05.29., számlaszám: 00042/2026).

A programról minden alkalommal online híradás készült a RETÖRKI honlapján és közösségi médiafelületein, erősítve a levéltár-pedagógiai tevékenység nyilvánosságát és szakmai láthatóságát.

DÍJÁTADÓK

Év Levéltári Kiadványa és Kiállítása 2025-díjátadó

Helyszín: Budapest Főváros Levéltára, 1139 Budapest, Teve utca 3–5.

Időpont: 2026. május 6.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete által alapított szakmai elismerések célja a levéltárakban folyó magas színvonalú tudományos, ismeretterjesztő és közművelődési tevékenység bemutatása, valamint a legkiemelkedőbb kiadványok, online tartalmak és kiállítások díjazása. A rendezvényen a levéltári szakma, a tudományos élet és a kulturális intézmények képviselői vettek részt. A megjelenteket Dr. Kenyeres István, a Magyar Levéltárosok Egyesületének elnöke köszöntötte, a díjazottakat pedig Dr. Csorba László, a Budapesti Történeti Múzeum főigazgatója méltatta. A díjátadó ünnepség ráirányította a figyelmet arra, hogy a levéltárak a források őrzése mellett azok korszerű feldolgozásában, publikálásában és a szélesebb közönség számára történő bemutatásában is meghatározó szerepet töltenek be.

Az ünnepségen több kategóriában részesültek elismerésben a 2025-ben megjelent kiadványok és megvalósult projektek. Az **online publikációk, adatbázisok és online kiállítások** kategóriájában első díjat kapott a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára által létrehozott *Magyarország katonai birtokbavétele, 1944–45* című digitális tartalom, míg második díjban részesült a *Tér-Kép Időutazás* című projekt, Vác Város Levéltárának munkája.

A **szakmai kiadványok** kategóriájában megosztott első díjat kapott a *Magyar Vároستörténeti Atlasz 10. Pest a kezdetektől 1848-ig* című kötet, amely Budapest Főváros Levéltára gondozásában jelent meg, valamint Házi Jenő és Nemes Gábor *A győri székeskáptalan középkori számadáskönyve (1495–1528)* című forráskiadványa. A további díjazottak között szerepelt az MNL Somogy Vármegyei Levéltárának *Noszlopy Gáspár, a somogyi „kis Kossuth”* című kötete és a RETÖRKI Levéltárának kiadványa, Rapali Vivien Regina munkája a két világháború közötti magyar mérnök- és elitképzésről.

Az **ismeretterjesztő kiadványok** között első díjat nyert a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára által kiadott *Magyar várak a török korban. Giulio Turcho és várépítéstudásainak várfelmérései az 1560–1580-as évekből* című kötet. A kategória további díjazottjai között szerepelt a balatonfüredi Anna-bál történetét bemutató kiadvány, valamint az MNL Békés Vármegyei Levéltára *A mi otthonunk – a mi történeteink. Gyulai épületek és lakóik* című kötete.

A **hagyományos módon rendezett levéltári kiállítások** kategóriájában megosztott első díjat kapott Budapest Főváros Levéltárának *Budapest75* című kiállítása és a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának *1945 – keresztútjában* című tárlata.

Év Levéltára 2025-díjátadó

Helyszín: NAV Győr-Moson-Sopron Vármegyei Adó- és Vámigazgatósága díszterme, 9022 Győr, Liszt Ferenc utca 13–15.

Időpont: 2026. május 13.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete által alapított rangos szakmai elismerést a Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Vármegye Győri Levéltára nyerte el, amelyet a bírálóbizottság a kiemelkedő szakmai teljesítmény, a tudományos és publikációs tevékenység, valamint az intézmény jelentős infrastrukturális fejlesztéseinek elismeréseként ítélte oda. A rendezvényen a levéltári szakma képviselői, közgyűjteményi szakemberek és közéleti szereplők vettek részt. A megjelenteket Dr. Nagy István, Hámori György, Győr-Moson-Sopron Vármegye Közgyűlésének elnöke, valamint Dr. Szabó Csaba, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója köszöntötte, hangsúlyozva a levéltárak kulturális örökségmegőrző és tudományos szerepét. Az elismerést Dr. Kenyeres István, a Magyar Levéltárosok Egyesületének elnöke adta át. A méltatás kiemelte, hogy a díj odaítélésében meghatározó szerepet játszott a levéltár folyamatosan magas színvonalú kutató- és kiadói munkája, valamint a gyűjtemény elhelyezését és működését hosszú távon biztosító fejlesztések megvalósítása. A díjátadó ünnepségen az intézmény további elismerésben is részesült: Győr-Moson-Sopron Vármegye díszoklevelét és emlékérmét is átvehette a vármegye vezetésétől. A hivatalos programot követően a résztvevők betekintést nyerhettek a győri és a mosonmagyaróvári fióklevéltár mindennapi munkájába, amely bemutatta az intézmény gyűjteménykezelési, kutatószolgálati, digitalizálási és közművelődési tevékenységét. A rendezvény méltó módon hívta fel a figyelmet a levéltári szakma értékteremtő munkájára, valamint arra, hogy a tudományos kutatás, az infrastruktúra-fejlesztés és a társadalmi nyitottság együttesen járulnak hozzá a korszerű levéltári működéshez.

Év Egyházi Levéltára 2025-díjátadó

Helyszín: Veszprémi Érseki Palota díszterme, 8200 Veszprém, Vár utca 16.

Időpont: 2026. május 18.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete által alapított elismerést a 2025-ös évben Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár nyerte el, elismerésül az elmúlt években végzett kiemelkedő szakmai, tudományos és közművelődési tevékenységéért. A rendezvény egyházi és levéltári szakemberek, valamint a szakmai közélet képviselőinek részvételével zajlott. A megjelenteket Dr. Udvardy György veszprémi érsek köszöntötte, hangsúlyozva, hogy a levéltárak nem csupán történeti dokumentumokat őriznek, hanem a közösségi emlékezet és a kulturális örökség megőrzésében is meghatározó szerepet töltenek be. Ezt követően Dr. Koltai András, a Magyar Egyházi Levéltárosok Egyesületének elnöke a levéltári munka társadalmi és kulturális jelentőségéről beszélt, míg Dr. Kenyeres István, a Magyar Levéltárosok Egyesületének elnöke ismertette az „Év Levéltára” díj történetét és a szakmai zsűri döntésének indokait. A méltatás kiemelte a Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár magas színvonalú tudományos munkáját, gazdag online szolgáltatásait, az e-kutatást támogató fejlesztéseit, egyedi e-sematizmusát, valamint a konferenciaszervezés, a forráskiadás és a közművelődés területén végzett több évtizedes tevékenységét. Az elismerést Dr. Karlinszky Balázs levéltárigazgató vette át, aki előadásában bemutatta az intézmény legfontosabb eredményeit, különös tekintettel a digitalizálásra, az adatbázis-fejlesztésekre, a tudományos kutatás támogatására és a gyűjtemények széles körű hozzáférhetővé tételére. A díjátadót követően a résztvevők vezetett sétán ismerkedhettek meg a veszprémi várnegyed egyházi és kulturális örökségével. Az esemény méltó módon mutatta be a levéltári szakma értéktanteremtő munkáját, és ráirányította a figyelmet arra, hogy az egyházi levéltárak a történeti kutatás, a kulturális örökség megőrzése és a társadalmi ismeretterjesztés meghatározó intézményei.

Dóka Klára díj 2026

I. A szakirányú felsőfokú végzettségű, legalább 10 éves levéltárban eltöltött munkaviszonnyal rendelkező, (fő)levéltáros munkakörben dolgozóknak, (évente 3 fő)

II. A középfokú végzettségű, legalább 10 éves levéltárban eltöltött munkaviszonnyal rendelkező, levéltári szakmai területen dolgozók (levéltári asszisztensek, kezelők), illetőleg a levéltárakban dolgozó nem levéltáros munkatársaknak (könyvtárosok, informatikusok, restaurátorok, valamint gazdasági, ügyviteli, illetőleg üzemfenntartási stb. munkát végzők), (évente 3 fő)

III. A magyarországi levéltárakban legalább 5 éves levéltárban eltöltött munkaviszonnyal rendelkező és a tárgyévben legfeljebb a 35. életévét betöltő (fő)levéltáros munkakörben dolgozónak (évente 1 fő).

A Magyar Levéltárosok Egyesülete a Dóka Klára-díjjal azokat a levéltári munkatársakat kívánja jutalmazni, akik a levéltárügy területén huzamosabb időn át kimagasló szakmai munkát, elismerést érdemlő tevékenységet végeztek. A díjazottakra javaslatot tehetek az intézmények vezetői, a levéltárak kollektívái, illetve az egyesület bármely tagja.

Az elismerések átadására az éves vándorgyűlésen került sor, 2026. június 30-án, Nagyváradon.

A Dóka Klára-díjra beérkező javaslatokat ad hoc bizottság összegezte és hozta meg a döntést.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete nagyváradai vándorgyűlésén átadott díjak:

I.kategória – DR. HORVÁTH ISTVÁN, az Egri Főegyházmegyei Levéltár levéltárvezetője, LENGVÁRI ISTVÁN, a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Levéltárának igazgatója, VARGA TIBOR LÁSZLÓ, a Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár levéltárosa

II. kategória – BALOGH-HEGEDÜS JUDIT, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltára főmunkatársa, KOLOSZÁR ANDREA, a Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson Sopron Vármegye Soproni Levéltára levéltári kezelője

III. kategória – DR. KISSNÉ HAVAS GYÖNGYVÉR, a Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtára, Levéltára és Művészeti Gyűjteménye mb. igazgatóhelyettese